

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 26 sierpnia 2018 roku Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, na podstawie wniosku z dnia 6 września 2018 roku, odmówił H. D. prawa do emerytury rolniczej na podstawie art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2017 r. poz. 2336) bowiem z przedłożonych dokumentów wynika, iż pomimo ukończenia wieku emerytalnego – 60 lat, nie udokumentowała wymaganego okresu ubezpieczenia, tj. 25 lat, a jedynie 22 lata, 2 miesiące i 8 dni w okresach od 31 VII 1974 roku do 1 I 1976 roku, od 14 VIII 1976 roku do 20 XI 1990 roku, od 1 I 2001 roku do 30 VI 2007 roku. Nie zaliczono okresu pracy w gospodarstwie rolnym teściów od 2 I do 13 VIII 1976 roku ponieważ związek małżeński zawarła dopiero 14 VIII 1976 roku. Nie zaliczono także okresu zatrudnienia, od którego zależy prawo do emerytury zgodnie z art. 20 ust. 1 pkt 3 i ust. 3, ponieważ wnioskodawczyni urodziła się po 31 grudnia 1948 roku (decyzja k. 333 akt KRUS).

Odwołanie od w/w decyzji złożyła w dniu 31 października 2018 roku ubezpieczona, wskazując, iż organ rentowy błędnie przyjął, iż w okresie od 2 I do 13 VIII 1976 roku nie pracowała w gospodarstwie rolnym, bowiem wyjaśniła ona, że pracowała cały czas najpierw w gospodarstwie rolnym rodziców a potem teściów, zatem winien być zaliczony cały okres od ukończenia 16 roku życia czyli od 31 lipca 1974 roku. Wskazała również, iż naruszone zostały art. 2 i 32 Konstytucji poprzez zastosowanie art. 20 ust. 3 ustawy. Ochronie winny bowiem podlegać prawa nabyte zgodnie z zasadą równości wobec prawa (odwołanie k. 3-6).

Organ rentowy, w odpowiedzi na odwołanie z dnia 5 grudnia 2018 roku, wniósł o oddalenie odwołania, wywodząc jak w uzasadnieniu decyzji. Dodatkowo podniesiono, iż w okresie od 21 XI 1990 roku do 31 I 2001 roku wnioskodawczyni podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników i opłacała z tego tytułu składki, jednocześnie podlegała ubezpieczeniu społecznemu z tytułu zatrudnienia. Zgodnie z art. 10 ust. 3 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w zw. z art. 20 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, okresów o których mowa w ust. 1 i 2 nie uwzględnia się jeżeli zostały one zaliczone do okresów, od których zależy prawo do emerytury lub renty. Jeżeli okresy, o których mowa w art. 6, 7 i 10 zbiegają się, przy ustalaniu prawa do świadczeń określonych w ustawie uwzględnia się okres korzystniejszy. Sporny okres został już zaliczony przy ustalaniu prawa do emerytury (odpowiedź na odwołanie k.8).

Na rozprawie w dniu 19 marca 2019 roku pełnomocnik wnioskodawczyni wskazał, iż ubezpieczona wnosi o zaliczenie do okresów uprawniających do emerytury rolniczej okresów: od 2 I do 13 VIII 1976 roku i od 31 VII 1974 roku do 1 I 1976 roku oraz od 21 XI 1990 roku do 31 I 2001 roku (oświadczenie e-protokół z 19 III 2019 roku 00:01:20 i 00:08:25).

Pełnomocnik KRUS wskazał, iż okres od 31 VII 1974 roku do 1 I 1976 roku został uwzględniony jako okres pracy w gospodarstwie rolnym rodziców (oświadczenie e-protokół z 19 III 2019 roku 00:05:33).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

H. D. urodziła się dnia (...) (okoliczność bezsporna).

Od 2 kwietnia 2007 roku wnioskodawczyni uprawniona jest do renty z tytułu niezdolności do pracy rolniczej (decyzje k.114, 140, 157, 202, 221, 243 i 296 akt KRUS).

Decyzją z dnia 31 lipca 2018 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. przyznał ubezpieczonej prawo do emerytury od 31 lipca 2018 roku czyli od osiągnięcia wieku emerytalnego. Emeryturę ustalono w kwocie 765,39 zł, ale nie podlega ona podwyższeniu do najniższej emerytury bowiem wnioskodawczyni nie udowodniła wymaganych 20 lat okresów ubezpieczeniowych (decyzja k.309 - 310 akt KRUS).

W dniu 8 sierpnia 2018 roku do KRUS wpłynęło pismo ZUS z informacją o przyznaniu ubezpieczonej prawa do emerytury i prośbą o wskazanie czy wnioskodawczyni wybierze wypłatę emerytury czy renty z tytułu niezdolności do pracy rolniczej. ZUS wskazał, iż do przyznania prawa do emerytury uwzględniono okresy od 15 VI 1977 roku do 14 VI

1980 roku – opieki nad dzieckiem, od 9 VII 1980 roku do 7 lipca 1983 roku – opieki nad dzieckiem i od 21 XI 1990 roku do 31 I 2001 roku – zatrudnienia w (...) Spółdzielni (...) (pismo k. 308 akt KRUS).

W dniu 13 sierpnia 2018 roku ubezpieczona wskazała, iż wybiera wypłatę renty rolniczej (protokół k. 314 akt KRUS).

W dniu 6 września 2018 roku wnioskodawczyni wystąpiła o przyznanie jej prawa do emerytury rolniczej (protokół k.323 akt KRUS).

W okresie od 31 lipca 1958 roku do 2 stycznia 1976 roku ubezpieczona zameldowana była w J. – (...), w okresie od 2 stycznia 1976 roku do 13 grudnia 2011 roku w M. – (...) gmina J., a od 13 grudnia 2011 roku w J. ul. (...) (poświadczenie o adresach k.319 akt KRUS).

S. i W. D., zamieszkali M., gmina J., rodzice wnioskodawczyni, posiadali gospodarstwo rolne w okresie 1978 – 1981 o powierzchni 6,76 ha. Brak jest analogicznych danych za lata 1976-1977 (zaświadczenie k.320).

W dniu 14 sierpnia 1976 roku wnioskodawczyni zawarła związek małżeński z C. D. (skrótowy odpis aktu małżeństwa k.165 akt KRUS).

Do tego czasu mieszkała w gospodarstwie rolnym rodziców i pomagała przy pracach w tym gospodarstwie. Później prowadził 10 hektarowe gospodarstwo rolne wraz z mężem. Nie utrudniała jej tego praca w (...) bo tam pracował w niepełnym wymiarze czasu pracy (zeznania wnioskodawczyni H. D. e-protokół z 19 III 2019 roku 00:18:49).

W okresie od 21 listopada 1990 roku do 31 stycznia 2001 roku ubezpieczona zatrudniona była w (...) Spółdzielni (...) w B. na podstawie umowy o pracę, początkowo do 28 lutego 1993 roku na $\frac{3}{4}$ etatu, a następnie na $\frac{1}{2}$ etatu (świadczenie pracy k.300 akt KRUS).

Przy ustalaniu stanu faktycznego sąd odmówił wiary ubezpieczonej, iż w OSM w B. pracowała na $\frac{1}{2}$ a następnie $\frac{1}{4}$ etatu, przeczy temu bowiem treść świadectwa pracy, co do której sama wnioskodawczyni wskazała, iż jest prawidłowa.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie nie jest zasadne i podlega oddaleniu.

Zgodnie z treścią art. 19 ust. 1 i 1 b pkt 12 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (t. j. Dz. U. z 2015 r. poz. 704) emerytura rolnicza przysługuje ubezpieczonemu, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny, wynoszący w przypadku wnioskodawcy co najmniej 65 lat i 11 miesięcy ,
- 2) podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 25 lat, z uwzględnieniem art. 20.

W myśl art. 20 ust. 1 i 2 cyt. ustawy, do okresów ubezpieczenia wymaganych” zgodnie z art. 19 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 pkt 2 zalicza się okresy:

- 1) podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników indywidualnych i członków ich rodzin w latach 1983-1990;
- 2) prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym, po ukończeniu 16 roku życia, przed dniem 1 stycznia 1983 r.
- 3) od których zależy prawo do emerytury zgodnie z przepisami emerytalnymi.

Okresów, o których mowa w ust. 1, nie zalicza się do okresów ubezpieczenia, jeżeli zostały one zaliczone do okresów, od których zależy prawo do emerytury lub renty na podstawie odrębnych przepisów (art. 20 ust. 2).

Przepisu ust. 1 pkt 3 nie stosuje się do osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku. (ust. 3 art. 20).

Z dokonanych w sprawie ustaleń wynika, że H. D. urodziła się dnia (...), a zatem po dniu 31 grudnia 1948 roku.

Organ rentowy ustalił, iż wnioskodawczyni, na wymagane 25 lat okresów ubezpieczeniowych, udokumentowała jedynie 22 lata, 2 miesiące i 8 dni w okresach: od 31 VII 1974 roku do 1 I 1976 roku, od 14 VIII 1976 roku do 20 XI 1990 roku, od 1 I 2001 roku do 30 VI 2007 roku. Organ nie zaliczył okresu pracy w gospodarstwie rolnym teściów od 2 I do 13 VIII 1976 roku, a także okresu pracy w Rolniczej Spółdzielni (...) w okresie od 21 listopada 1990 roku do 31 stycznia 2001 roku.

Odnosząc się do pierwszego ze spornych okresów wskazać należy, iż w oparciu o zeznania ubezpieczonej złożone w toku procesu, można uznać za udowodnione, iż w tym czasie pracowała ona w gospodarstwie rolnym swoich rodziców. Wnioskodawczyni zeznała, że pracowała w tym gospodarstwie do dnia swojego ślubu i dopiero po tej dacie przeprowadziła się do męża - do gospodarstwa rolnego teściów. Zeznaniami tym w ocenie sądu należy dać wiarę, zważywszy na fakt, iż wcześniejszy okres pracy w gospodarstwie rolnym rodziców został jej zaliczony, a zwyczajowo młodzi małżonkowie zamieszkiwali w tym czasie razem dopiero po ślubie. Okres ten jednak jest niewystarczający do przyznania odwołującej prawa do emerytury rolniczej. Daje wnioskodawczyni dodatkowe 7 miesięcy i 12 dni ubezpieczenia (łącznie 22 lata, 9 miesięcy i 20 dni na wymagane 25 lat).

Drugiego ze wskazanych okresów nie można natomiast zaliczyć do okresów wymaganych do przyznania prawa do emerytury rolniczej. Jest to okres podlegania również ubezpieczeniu pracowniczemu i jako taki został już zaliczony do okresów uprawniających do emerytury z powszechnego systemu ubezpieczeń. Ten sam okres może zostać natomiast zaliczony tylko raz.

Okresu ubezpieczenia pracowniczego nie można zaliczyć w oparciu o cytowany art. 20 ust. 3 ustawy, bowiem wnioskodawczyni urodziła się po 31 grudnia 1948 roku. Dodać należy, iż nawet gdyby odwołująca urodziła się przed tą datą – okresu tego również nie możnaby zaliczyć do okresów uprawniających do uzyskania prawa do emerytury rolniczej bowiem został już uwzględniony przy przyznawaniu emerytury z systemu powszechnego, a zatem wyklucza to cytowany art. 20 ust. 2.

Sąd nie podzielił także zastrzeżeń wnioskodawczyni w zakresie sprzeczności wskazanych przepisów z art. 2 i 32 Konstytucji. Realizują one bowiem odrębność ubezpieczenia społecznego rolników. (...) ubezpieczenia rolniczego i powszechnego nie można porównywać, choć w określonym zakresie uzupełniają się one.

W przypadku odwołującej nie może być mowy o ochronie praw nabytych bowiem przed 8 stycznia 2009 r., czyli przed wejściem w życie nowego przepisu art. 20 ust. 3 ustawy o usr. nie spełniła wszystkich przesłanek do przyznania prawa do emerytury rolniczej. Nie ukończyła wymaganego wieku powszechnego ani nawet wcześniejszego. Jej ekspektatywa nie została zatem w pełni ukształtowana, a tylko taka może podlegać ochronie.

Podobne stanowisko wyraził Sąd Najwyższy, w wyroku z dnia 9 marca 2011 r., w sprawie III UK 83/10, zgodnie z którym : urodzonym po 31 grudnia 1948 r. nie zalicza się do okresów wymaganych do emerytury rolniczej okresów podlegania ubezpieczeniu społecznemu w systemie powszechnym (art. 20 ust. 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, jednolity tekst: Dz.U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291 ze zm.).

1. Zasada równości z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP nie stanowi podstawy do znoszenia zróżnicowania ubezpieczonych w systemie rolniczym i powszechnym, gdyż sytuacje tych ubezpieczonych nie są porównywalne.

2. Wprowadzenie rozwiązania z art. 20 ust. 3 ustawy z 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników realizuje nie tylko odrębność ubezpieczenia społecznego rolników ale jednocześnie porządkuje relacje między systemem powszechnym i rolniczym.

W uzasadnieniu tego orzeczenia Sąd Najwyższy wyjaśnił także, iż „relacja ta była już rozważana przez Trybunał Konstytucyjny, który potwierdzał, że ustawodawca jest uprawniony do zmiany prawa emerytalnego, a nawet do ograniczania uprawnień uprzednio przyznanych, zwłaszcza w warunkach zmian społecznych i gospodarczych, w tym

wprowadzania kompleksowych reform systemu emerytalno-rentowego (zob. wyroki TK z 20 grudnia 1999 r., K 4/99 i z 11 lutego 1992 r., K 14/91).

Inne ekspektatywy niż maksymalnie ukształtowane nie są objęte tak intensywną ochroną, co między innymi oznacza, że także wobec osób już zatrudnionych (uiszczających składki) nie ma przeszkód do zasadniczego nawet modyfikowania systemu świadczeń z ubezpieczenia społecznego.

Nowe prawo może mieć więc zastosowanie choćby warunki przyszłego świadczenia dla ubezpieczonego określało mniej korzystnie niż ustawa poprzednia. Tak też ujmowana ochrona praw nabytych (ekspektatywy maksymalnie ukształtowanej) nie zmieniła się po wejściu w życie obecnej Konstytucji.

W ocenie skarżącej art. 20 ust. 3 ustawy o usr narusza zasadę równości z art. 32 ust. 1 Konstytucji, gdyż zróżnicował sytuację ubezpieczonych i przyznał jednej grupie ubezpieczonych (na zasadach ogólnych) prawo do łączenia okresów ubezpieczenia "wypracowanych" w dwóch systemach ubezpieczenia (powszechnym i rolniczym), drugą zaś grupę ubezpieczonych (w systemie rolniczym) pozbawia takiego uprawnienia. Ogólnie można zauważyć, że sytuacja skarżącej jest podobna do przypadku ubezpieczenia tzw. osób dwuzawodowych, które równoległe lub przemiennie miały ubezpieczenie społeczne powszechne i rolnicze. Zarzut skargi nie jest jednak zasadny, gdyż za wspólny łącznik zdaje się przyjmować tylko samo podleganie ubezpieczeniom w obu systemach i skoro wzajemne zaliczanie ubezpieczenia przysługuje osobom urodzonym przed 1 stycznia 1949 r., to uprawnienie takie nie mogło być zniesione w art. 20 ust. 3 ustawy o usr dla urodzonych po 31 grudnia 1948 r. Skarga pomija, że ubezpieczenie społeczne w systemie powszechnym wyklucza jednocześnie podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników. Uprawnione jest nawet stwierdzenie, że ubezpieczenie w systemie powszechnym ma pierwszeństwo, gdyż co do zasady rolnik, który prowadzi działalność rolniczą, nie podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników, jeżeli wykonuje działalność (zatrudnienie), z tytułu której podlega ubezpieczeniu w systemie powszechnym. Ustawa z 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (art. 7 ust. 1 i art. 16 ust. 3) wyłącza równoległe ubezpieczenie w systemie rolniczym i w systemie powszechnym (FUS). Zasada ta z pewnymi wyjątkami dla rolników prowadzących działalność gospodarczą (art. 5a) obowiązuje już ponad 20 lat.

Sąd Najwyższy w cytowanym uzasadnieniu podniósł także, iż zasada równości była wielokrotnie przedmiotem rozważań Trybunału Konstytucyjnego. Ograniczając się do wskazania najważniejszych tez dotychczasowego orzecznictwa, należy przypomnieć, że Trybunał konsekwentnie uznawał, że równość wobec prawa oznacza, iż wszystkie podmioty prawa (adresaci norm prawnych), charakteryzujące się daną cechą istotną (relewantną) w równym stopniu, mają być traktowane równo (zob. orzeczenie z 3 września 1996 r., K 10/96; wyrok z 21 września 1999 r., K 6/98). Ocena każdej regulacji prawnej z punktu widzenia zasady równości musi być zatem poprzedzona dokładnym zbadaniem sytuacji prawnej podmiotów i przeprowadzeniem analizy, jeśli chodzi o ich cechy wspólne i cechy różniące (wyrok z 28 maja 2002 r., P 10/01). Wprowadzenie innego od powszechnego systemu emerytalno-rentowego dla rolników powoduje, że statusy podmiotów należących do różnych systemów nie mogą być porównywane. Podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników i podleganie powszechnemu systemowi ubezpieczeń społecznych to dwie odrębne sytuacje, a ubezpieczeni w tych dwóch systemach mogą być różnie traktowani w realizacji prawa do zabezpieczenia społecznego. Nie można bowiem zapominać, że wymienione systemy różnią się w sposób istotny, zwłaszcza źródłem finansowania funduszu ubezpieczeniowego. W sprawie uprawniona jest zatem zasadnicza teza, że system ubezpieczenia społecznego rolników jest odrębny od systemu ubezpieczenia powszechnego. Zasada równości z art. 32 ust. 1 Konstytucji nie stanowi więc podstawy do znoszenia zróżnicowania ubezpieczonych w systemie rolniczym i powszechnym, gdyż sytuacje tych ubezpieczonych nie są porównywalne (por. wyroki Trybunału Konstytucyjnego: z 5 października 2010 r., K 16/08 i z 13 grudnia 2007 r., SK 37/06).

Istotna różnica systemów ubezpieczenia powszechnego i rolniczego wyraża się w sposobie finansowania, gdyż w systemie rolniczym świadczenie nie zależy w istocie od składki, która jest mniejsza niż w systemie powszechnym i w niewielkim stopniu decyduje o wysokości emerytury (renty), jako że w znacznej części finansowana jest z budżetu państwa. W systemie powszechnym wysokość świadczeń jest co do zasady ekwiwalentna do ciężarów ponoszonych przez ubezpieczonych i płatników. Taka zależność nie zachodzi natomiast w systemie ubezpieczenia społecznego

rolników, w którym większa część świadczenia emerytalnego (od 85% do 95% emerytury podstawowej) finansowana jest ze środków budżetowych.

Skoro dla skarżącej odniesienie stanowi system powszechny, to nie może pomijać, że już wcześniej (1 stycznia 1999 r.) doszło do zmiany sytuacji ubezpieczonych urodzonych po 31 grudnia 1948 r., gdyż ich emerytura ma zależeć od zgromadzonej składki (kapitału). Nie ma zatem podstaw, aby w odrębnym systemie ubezpieczenia społecznego rolników, ta sama wiekowo grupa ubezpieczonych mogła uzyskać prawo do emerytury w systemie rolniczym, w którym emerytura w znacznej części nie zależy od składki.

Prowadzi to do stwierdzenia, iż zarzut niezgodności nowej regulacji z art. 20 ust. 3 ustawy o usr z zasadą równości z art. 32 ust. 1 Konstytucji nie jest zasadny.”

W związku z powyższymi rozważaniami, które sąd orzekający w pełni podziela, nie można uznać, iż w przypadku wnioskodawczynie doszło do naruszenia tak art. 2 jak i 32 Konstytucji. Nie spełniła ona również przesłanek koniecznych do przyznania prawa do emerytury rolniczej, bowiem nie legitymuje się co najmniej 25-letnim okresem podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu.

Mając powyższe na względzie Sąd, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. w związku z powołanymi wyżej przepisami, orzekł jak wyroku.

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi wnioskodawczynie.

23 IV 2019 roku.